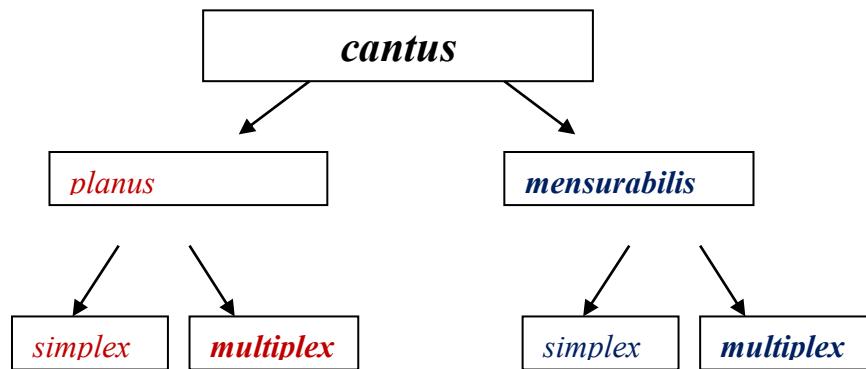


## POLIFONIA XIII-XV W.: ŹRÓDŁA I PROBLEMY.



[*simplex* - *multiplex (binatim)*]

---

A: *Fontes cantus mensurabilis in contrapuncto florido*

B: *Fontes cantus planus (et mensurabilis) in contrapuncto n.c.n.*





#### Kazania świętokrzyckie.

Rękopis w języku polskim. XIV w.  
Pergamin, 20,5x1,5 cm i mniej, 18 pasków.  
Oprawa XX w., kaseta drewniana, przeszklona.  
Sygn. rps 8001

Najstarszy, zachowany we fragmentach, zapis prozy polskiej, zarazem najstarszyabytek języka polskiego w zbiorach Biblioteki Narodowej. Z caternastowiecznego zbioru kazan prze trwał w całości tekst o św. Katarzynie, ocalany także fragmenty pięciu innych tek stów: na dzień św. Michała, św. Mikołaja, Bożego Narodzenia, Trzech Króli i Matki Boskiej Gromniczej.

*Kazania*, nazwane później świętokraskimi, odkryły w roku 1890 w Petersburgu prof. Aleksander Brückner w oprawie kodeksu zawierającego *Praxapostolus* św. Hieronima. Stare pergaminowe karty z tekstem kazan podsułyły średniowiecznemu intrigatorowi, po pocięciu na paski, do wzmocnienia składekowego kodeksu, który powstał najprawdopodobniej w klasztorze bożogrobców w Miechowie w pierwszej połowie XV wieku. Po roku 1459 przechowywany był w Lejaiku, a następnie w klasztorze Świętego Krzyża na Lysej Górze, po którego kasacie trafił do Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego. W roku 1833 wywieziony wraz z jej zbiorami, umieszczo ny został w Cesarskiej Bibliotece Publicznej w Petersburgu. *Kazania* wróciły do Polski po trakcie ryskim – w roku 1925 – już jako odlewny obiekt. Po przekazaniu do zbiorów Biblioteki Narodowej, zostały oprawione i zamknione w specjalnej kasetce. W roku 1939 rękopis ewakuowany był do Kanady, skąd powrócił po dwudziestu latach.

Pergaminowe paski z zapisem kazan, wydobyte z kodeksu i uporządkowane przez Aleksandra Brücknera zgodnie z duktumem tekstu, tworzą jedną podwójną kartę obustronnie zapisaną (13 pasków) i dolną części inną kartą (5 pasków). Tekst, który uczeny odsypał z oryginału i następnie opublikował w roku 1891, od początku budził zainteresowanie badaczy. Na podstawie analizy języka przyjmując się, że odnaleziony rękopis jest późniejszym odpisem trzynasto wiecznego pierwotu.

Autor *Kazan* – gdyż najprawdopodobniej było to dzieło oryginalne – oznaczał się kulturą literacką i intelektualną, ujawnił też duży talent retoryczny. Kunsztowną kompozycję wyróżniają kazanie na dzień św. Katarzyny, spięte klamrą cytatu z *Pielgrzymki nad pieśnią*. Pozostałe teksty również mają znaczącą wartość artystyczną. Pisane bogatym, pełnym synonimów i celowych powtórzeń językiem, ujęte w rytmiczne, niestroniące od rytmu zdania, utrzymane są w tonie podniósłym i świadome odwolują się do uczuć słuchaczy. Prezentowana karta (k. Cr) zawiera między innymi końcowy fragment kazan na dzień Bożego Narodzenia:

*A przew ite nie miał w swem narodzeniu, gdzieliły mu głowy pokoleni, siedziała przed wełnami a przed wełnami w jatłach Słyn Bozy pokoleni był, to dziesiąta Maryja aż jatłach dobrych (w se wczesnej) nie miała, a mogda ji we zle chwili ogar (np. Invenit enim cum patre incolabatur et posicauit in pressia. Nasciła ji, prawi, p[ro]tulabam i... ogarzkiego a w jatłach pokoleni. Wc wtedy wielskiej u[lo]żono króla) tako czingo, z [je]t[em] salo [s]cierne przyznał i tako [sc]mierne narodzenie [mia]ła się, jenże przed poczatką z Bożego Odtoru [je]t[em] królewał. Tó i jeł ite idzie mokre król ubogi na to, ztyle cy w okoliczach nie uskočał.*

## ad. A: Fontes cantus mensurabilis in contrapuncto florido



Stary Sącz

**PL-StS 1** + Pu 1 (ok. 1275) *Magnus Liber Organi (Alleluja, Inter natos mulierum)*



**PL-StS 2** (ok. 1300)

*Omnia beneficia:*



<http://www.youtube.com/watch?v=yxPXMcUjiI4&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=Wwnazbp64SM&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=buS3rUk7TQA&feature=related>

**PL-WRu-Ak 1955** (WRu IQu 411a) - z Żagania (ok. 1370)

Philippe de Vitry: *Colla iugo/ Bona condit/ Libera me*

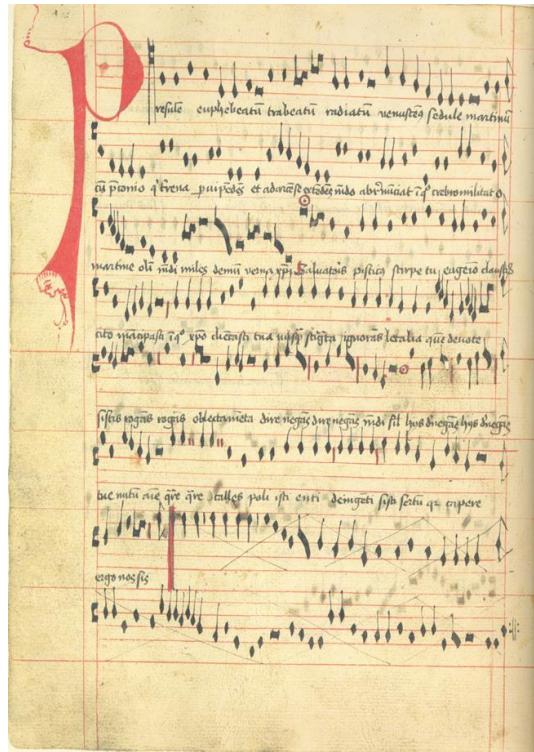
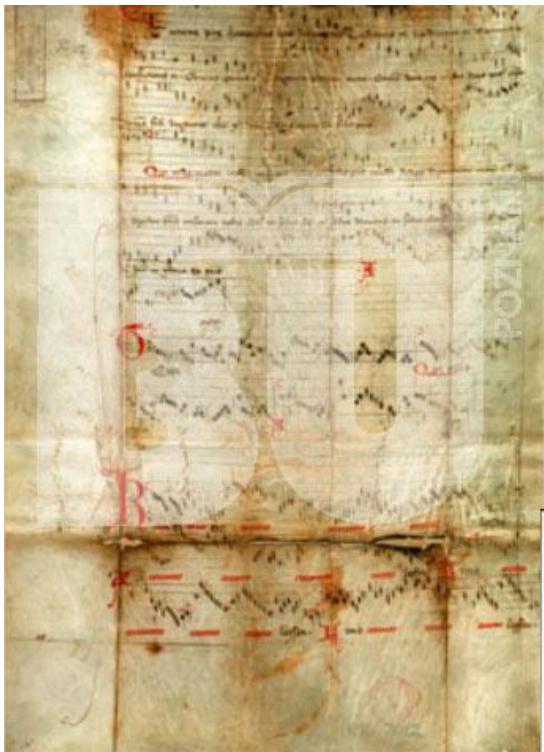
Anon.: 3-gł. motet: „...?...”

4 utwory z tekstem franc.: „...?...”

[http://refrain.ac.uk/view/work\\_manuscript/PL-WRu\\_Ak\\_1955=2FKN\\_195.html](http://refrain.ac.uk/view/work_manuscript/PL-WRu_Ak_1955=2FKN_195.html)

<http://arrow.latrobe.edu.au/store/3/4/5/4/2/public/MMDB/Composer/H0028009.htm>

**PL-Pu 2** (ok. 1400): Sanctus, Kyrie (S), Gloria (izorytmia): **Ciconia**, Matteo da Perugia = Trecento



**PL-Kj 2464 (ok. 1420-30): „rękopis Jana z Jasiennej”**

anon. 1-gł. (5), 2-gł. (19), 3-gł. (1), 4-gł. (1)

**Piotr z Grudziądza** (2 utw.): *Pregrata erat* (zach. 1 gł.); *Presulis eminentiam* (3 gł.)

**PL-Wn 8054** (Kras 52) (ok. 1430) – 36 utw.

**Mikołaj z Radomia** (7 utw.):

*Hystoriographi aciem,*

*Magnificat,*

2 x *Gloria,*

2 x *Credo,*

utw. bez tekstu („ballada”)

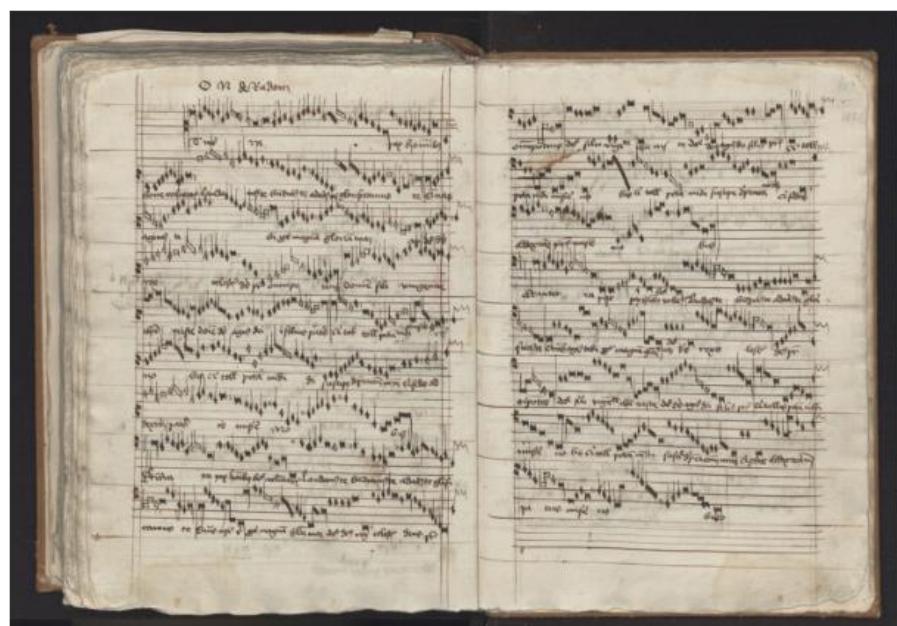
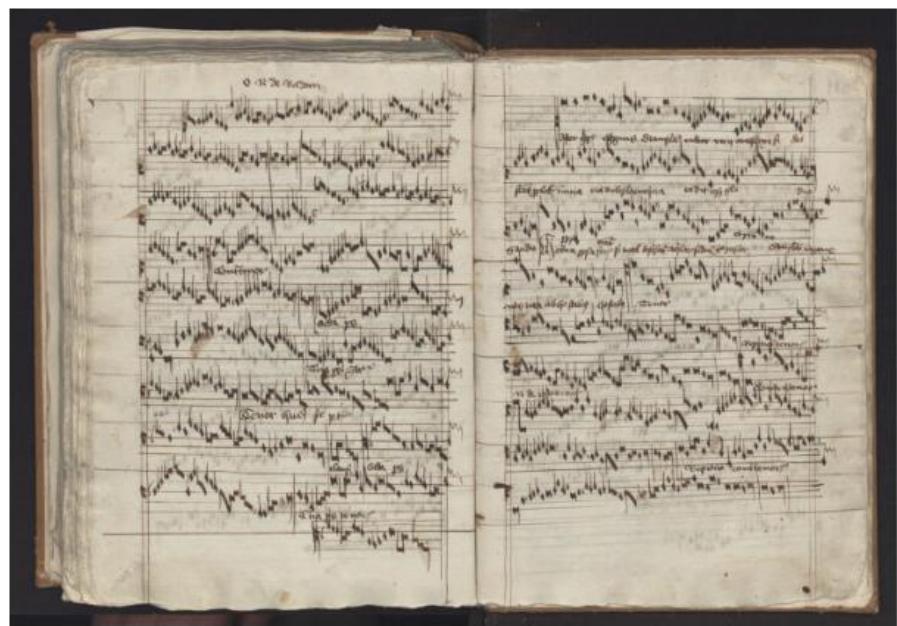
anon.: *Breve regnum* (3 gł.)

anon.: *Cracovia civitas* (2 gł.)

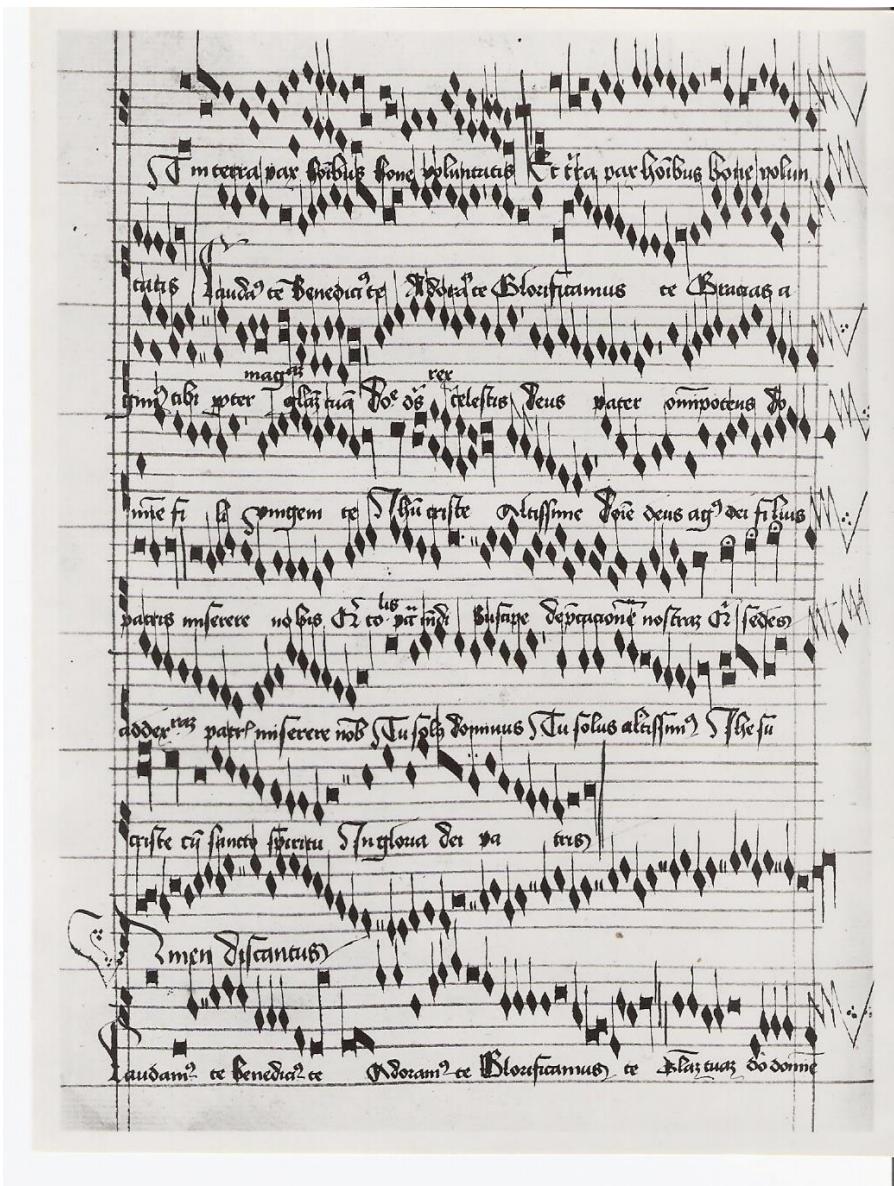
**Ciconia** (4 utw.), **Estienne Grossin** (2 utw.), **Antonio Zacharias da Teramo** (2 utw.), **Egardus** (1 utw.), anonimy.

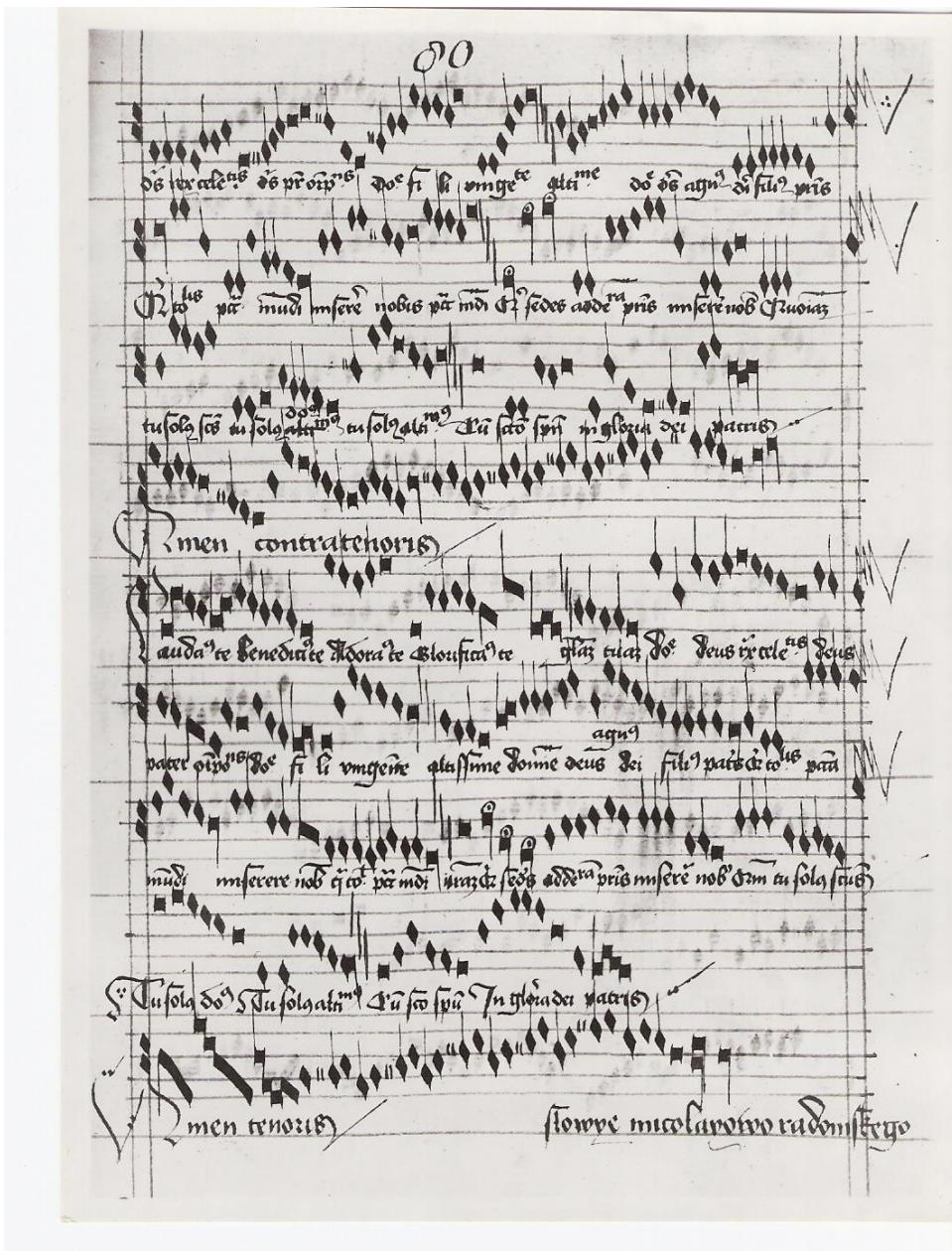












„slowye micolayovego radomskego“

**PL-Wn 378** (=StP) (ok. 1420-30, tylko fotokopia!) – 18 utw.

**Mikolaj z Radomia** (3 utw.): 2 x Gloria, 1 x Credo

anon.: *Cracovia civitas* (2 gł.)

**Ciconia** (5 utw., Gloria *Suscipe trinitas*)

**PL-KÓR 801** (ok. 1450) – 3 utw.

anon.: *Chwala tobie Gospodzinie* (3 gł.)

anon., pieśń o św. Janie Kapistranie (3 gł.)

anon. (contratenor)

**PL-Wn** (ok. 1475-1500, tylko fotokopia!)

anon.: *O nadroższy kwiatku* (2 gł.)

**PL-Pr 1361** (ok. 1480) - 7 utw. (laudy)  
anon., *Bądź wiesiółka* (2 gł.)

**PL-Pa MS 174a** (ok. 1432) – 4 utw.  
Johannes Fulginatis, ballata wł. (3 gł.) = Trecento  
anon. Sanctus (4 gł.)

**PL-WRu 132** (ok. 1423) – 3 komp. powiązane z PL-Kj 2464

**PL-WRu 269** (ok. 1430) – 5 utw.  
**Piotr z Grudziadza:** *Predulcis eurus; Promitrat eterno*

**PL-Kj 8a** (ok. 1470)  
**Piotr z Grudziądza:** *Panis ewus typicatus*  
John Plummer (?): *O pulcherrimia mulierum*  
2 wielotekstowe motety

**PL-Pu 7022** (PU 3) (ok. 1480, fragm. „lwowskiej księgi chórowej”)

- Dufay, *Missa Ave regina celorum* (4 gł.)
- Anon., *Massa* (4 gł.)
- Josquin, *Missa L'ami baudichon* (4 gł.)
- Josquin, *Missa L'Homme arme*
- Petrus de Domarto, *Missa Spiritus alme* (4 gł.)
- Piotr z Grudziądzka: *Probitate eminentem*



**PL-Kj 40098/Berlin** (= „*Glogauer Liederbuch*“), ok. 1480 (260 utworów):

- Ockeghem,
  - Busnois,
  - **Piotr z Grudziądza**: *Probitate eminentem* (II/7)

**ad. B: Fontes cantus planus (et mensurabilis) in contrapuncto n.c.n.**

Organal voice

Principal voice

Jus - tus      ut pal - ma

Intervals: 1 4 5 4 5 5 8 4 4 5 8      8 4 1 4 4 1 5 8

The score consists of two staves. The top staff is labeled "Organal voice" and the bottom staff is labeled "Principal voice". The lyrics "Jus - tus" and "ut pal - ma" are written below the notes. Below the lyrics, the intervals between consecutive notes are listed as "Intervals: 1 4 5 4 5 5 8 4 4 5 8" and "8 4 1 4 4 1 5 8". There are also musical markings above the notes: "contrary", "similar", "oblique", "parallel", "parallel", and "oblique".

The righteous [shall flourish] like a palm tree.

This block shows the continuation of the musical score. It includes two staves: a bass staff (C-clef) and a soprano staff (F-clef). The bass staff has a key signature of one sharp (F#) and a time signature of common time (indicated by a 'C'). The soprano staff has a key signature of one sharp (F#) and a time signature of common time (indicated by a 'C'). Both staves show a series of eighth-note chords.

## Sanctus — Agnus

Kklar 205

# Surrexit Cristus hodie

*f. 251r, 1*

1

*f. 251r, 2*

Sur - re -  
Superior

Sur - re -  
Inferior

al - le - lu - ia, hu - ma - no pro so - la - mi - ne.

*f. 251r, 5*

2

*f. 251r, 3*

Sur - re -  
Media

Sur - re -  
Superior

Sur - re -  
Inferior

al - le - lu - ia, hu - ma - no pro so - la - mi - ne.

al - le - lu - ia, hu - ma - no pro so - la - mi - ne.

al - le - lu - ia, hu - ma - no pro so - la - mi - ne.

al - le - lu - ia, hu - ma - no pro so - la - mi - ne.

482

StS 3 (ok. 1300-1350) - 2 x *Benedicamus Domino* (2 gł.)

StS 4 (ok. 1300) – trop. do *Benedicamus Domino*

StS 4 (ok. 1300) - *Jube domne benedicere* (2 gł. tropowana lekcja bożonarodz.)

Kklar 205 (ok. 1350) - *Surrexit cristus hodie* (2- i 3- gł.)

Kklar 2 (ok. 1400) – cantus planus binatim + sekw. Adama Śwonki (*O pewnym mruknięciu*)  
**Wn 201** (ok. 1440, tylko fotokopia!) - organalne Sanctus-Agnus (Sieciechowskie)  
**Tm** - organalne *Jesus Cristus nostra salus* (2 gł.)  
**Kk 235** + **Ka 1706** – organalne *Liber generationis* (3- i 4-gł.)  
... . . . . i wiele innych